

Eerlijk zeggen

Eva Hoeke bij Meulenhoff:

De stad, de kroeg en de man
Eerlijk zeggen

Met Marcel van Roosmalen:

Als het maar niet op ons lijkt

Eva Hoeke

Eerlijk zeggen

MEULENHOF

De columns zijn eerder verschenen in *Volkskrant Magazine*.

ISBN 978-90-290-9431-3

ISBN 978-94-023-1591-2 (e-book)

NUR 320

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio

Auteursfoto: © Frank Ruitenr

Zetwerk: Steven Boland

© 2020 Eva Hoeke en Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Vreemde mannen	9
Gedroogde worst	11
Een gezellige dag	13
Zijn oude schipperstrui	15
Een slaapprobleem	17
Een oude BMW	19
De val	21
De uitvaart	23
Opvoeden	25
Nieuwe broodjes	27
De paranormale beurs	29
Afscheid	31
De bloesem	33
Zoveel vrouw	35
Het zwembad	37
Vreemde mensen	39
Gestolde tijd	41
Spijt	43
Wachten	45
Iets zéggen	47
In het moment	49
Oude doden, nieuw leven	51
Briefje op de keukentafel	53
Rachmaninov in de rommel	55
Vallen	57
Summer of Love	59
Oma's	61
De hypotheek	63
Het huwelijk	65

De yup en de buurtwinkel	67
Verjaardag	69
Het vrijgezellenfeest	71
Dag Amsterdam	73
Oker, cognac en satésaus	75
De verhuizing	77
De regels van het Dorp	79
De beveiligingsman	81
Lekker in bad	83
Vroeg op	85
Jarig	87
Twee jaar	89
Tante Hermien	91
Bep	93
Bericht uit Betondorp	95
Carolien	97
Uit eten	99
De stratenmaker	101
De neef van Sam Klepper	103
Snoep	105
Een stukje humor	107
Buurman Mol	109
Vakantie	111
Buitenstaanders	113
In het bolletje	115
Carlijn	117
Vinger	119
APK	121
Eiland	123
Goeie mannen	125
De ketting	127
De chemo	129
Familieruzie	131
De serveerster	133
Het tuincentrum	135

De groenteboer en zijn vrouw	137
Amsterdam	139
Veertig	141
De Dikke Prins	143
De aanvaarding	145
Een nieuwe trui	147
De geschopte hond	149
Een kleine gunst	151
Connie Palmen	153
Op dinsdag	155
Mit Tränen	157
Weg	161
Voor Carlijn	163
Station Wormerveer	165
De tevreden roker	167
Poesjes kijken	169
Alleen thuis	171
Leren lezen	173
Oude mensen	175
Figuranten	177
Fietsen	179
Regels	181
Joseph & Olga	183
Het schoolplein	185
1999	187
Skraal	189
Mykonos	191
Nachtrust	193
Amster-centrisme	195
Selam	197
Terloops geluk	199
De hoveniers	201
Zwarte Piet	203
Gevallen	205
Op boevenpad	207

Pakjeseten	209
Oude vrienden	211
Het brein	213
Geen zin	215
Oude foto's	217
Ziek	219
Verwend	221
Eén jaar	223
Drie	225
Kladderadatsch	227
Thuiswerken	229
Naoberschap	231
De boerderij	233
Mamadag	235
De kloof	237
Weerbaarheid	239
Dag kind	241
Verlaten post	243

Vreemde mannen

Bij de post zat een stapel foto's van het laatste concert dat mijn vader ooit gaf. Hij was pianist in een tijd dat je met muziek nog je dagelijks brood kon verdienen. Boogiewoogie en blues, je hoort het niet veel meer. De foto's trokken me een andere wereld in, een van zeventien jaar terug en nog veel verder.

Mijn vader was geen normale vader.

Hij ging niet naar kantoor.

Zijn haar was lang en om zijn hoofd zat een katoenen band.

Aan zijn linkerhand had hij drieënhalve vinger, het resultaat van een draaiende motor, een vallende radiateur dop en een fatale reflex. Hij sliep overdag en werkte 's nachts, dronk jenever met sinas uit een limonadeglas, als kind nam ik er eens een flinke slok van. Bij de verhuizing naar het dorp waar ik opgroeide verzamelden buren handtekeningen: geen artiest in de straat. Ze keerden op hun schreden terug toen bleek dat onder dat onorthodoxe exterieur een Heemstedse opvoeding schuilging.

Als moeder er niet was, bestond het ontbijt ineens uit rare dingen, van koek tot soep en servetten aan toe. Relaxed zat hij erbij, sigaret in de hand, slempie op tafel.

Hij kwam nooit kijken bij schooloptredens, balletuitvoeringen, paardrijclubjes. Bang dat hij leuk moest doen, bang voor verwachtingen.

Wel bracht hij ons een paar keer per jaar met de auto naar school. Toeterend gingen we door het dorp, zwaaiend naar vreemden, nog net door rood licht, met gierende banden over de spoorweg en een zwik vriendjes en vriendinnetjes op de achterbank die het daar jaren later nog over hadden.

Als hij iets mooi vond, vloekte hij.

Als hij boos was ook.

Hij vloekte voor elk optreden, grauwend en godverend ging hij door het huis.

‘Laat hem maar,’ zei mama.

Als hij speelde, speelde hij met heel zijn hebben en houwen, dichtgeknepen ogen, rammende jatten, zweten en zwoegen, compleet van de wereld. Als kind schaamde ik me ervoor, zoals ik me ook schaamde voor de Hema-worst die hij met kerst op de voordeur hing, bij wijze van krans.

Nu schaam ik me dat ik me daarvoor schaamde.

Op zijn zestiende riep hij me bij zich, hier, moet je lezen. Ik keek naar de beduimelde pocket met de titel *Allemaal onzin* en ging weer naar boven, pas later zag ik hoe goed Carmiggelt was.

Maar toen was hij al dood.

Gister was het zestien jaar geleden dat hij overleed, maar soms zie ik hem ineens weer voorbijkomen.

Als de Man vloekend en tierend zit te tikken.

Als er naast aardappelen en groenten winegums op mijn bord liggen.

Als ik hem door de babyfoon hoor praten over het broekje van de Dochter: ‘Ah, een H&M’tje, gemaakt door leeftijdsgenootjes.’

Als de Dochter vervolgens beneden komt met twee benen in één broekspijp. En als ze dan toch naar hem zit te lachen.

Als ik om vier uur ’s nachts moet plassen en hij met een fles rode wijn naar een docu over de Tweede Wereldoorlog zit te kijken. Als hij dan ‘Kom je ook kijken?’ zegt en ik dan inderdaad ga zitten, tijd, slaap en verstand negerend, omdat ik die fout niet nog een keer maak. Je valt op je vader, het klinkt erger dan het is. Vreemde mannen zijn nu eenmaal het leukst.

Gedroogde worst

Ineens was ze weg.

De buurvrouw van schuin tegenover, naar wie ik zwaai als we beiden op ons balkon staan. Soms komt daar een kort gesprekje bij, kort vanwege de afstand en het gebrekkige gehoor van de buurvrouw. Duim omhoog bij mooi weer, *comme ci comme ça*-handen en een schattende blik naar boven bij naderend ontij.

Maar nu was ze weg. Aan de lijn hing al weken geen was meer. De geraniums kregen al tijden geen water en de asbak, waar ze elke dag zo'n zes of zeven sigaretten in uitdrukte, bleef leeg. Het enige licht dat ik 's avonds achter de half dichtgetrokken gordijnen bespeurde, was het geflikker van een televisiescherm.

'Weet u waar ze is?' vroeg ik de buurvrouw onder ons, want in Betondorp blijven zulke zaken nooit lang onopgemerkt.

'Wist je dat niet?' zei ze terwijl ze omhoogkeek en haar hand op de wasmand liet rusten. 'Die ligt in het ziekenhuis. Ze is aangereken, vlak bij het Tropenmuseum. Een hele klap, hoor: ze heeft een verbrijzelde knie en moet wekenlang revalideren.'

Ik keek naar het lege balkon en dacht aan het Tropenmuseum. Ik was er één keer geweest, in groep 6, schoolreisje. Ik herinnerde me maskers en plaggenhutjes en Arno die bepaalde wie er wel en niet in de hut mocht. Later zou Arno een ijssalon beginnen op het dorp, daar was wel iedereen welkom.

'Wel sneu, hoor,' onderbrak de onderbuurvrouw mijn gepeins terwijl ze een theedoek vastknijperde aan de wasmolen. 'Ook voor haar man, die moet zichzelf nu zien te redden. En je weet hoe hij is.'

Ik wist het, de buurvrouw had zich er wel eens over beklaagd. Haar man mankeerde van alles, 'hij deed alleen nog maar zitten', ze kwamen nergens meer. Ja, heel af en toe schuifelden ze nog wel eens naar het bankje langs de doorgaande weg, honderd meter verderop,

maar echt opknappen deed je daar niet van. Hij ook niet, had ze tegen hem gezegd, hij moest juist in beweging blijven. Maar dan bromde hij wat en richtte hij zich weer op de televisie. Gék werd ze ervan.

En daarom was het zo wonderlijk dat ik de buurman de volgende dag tegenkwam bij de Vomar, dik drie kilometer verderop. Hij was met de tram gegaan, geen probleem, toch juist leuk, zo'n stukkie? Terwijl hij honderduit kletste over het weer dacht ik in zijn shopper blikken bier en gedroogde worst te zien, en ik kan me vergissen, maar volgens mij liep hij ook weer als een kievit.

Géén man om meelij mee te hebben, in ieder geval.

Naarmate de week vorderde hadden we dat ook niet meer. We zagen de buurman met blote bast op het balkon. Hoorden hem praatjes maken met de andere buurvrouwen. Schoon beddengoed hing nog steeds niet aan de waslijn, maar zijn grote witte onderbroeken wel, als vrijheidsvlaggen wapperden ze in de wind.

Die middag belde ik met zijn vrouw in het ziekenhuis om te horen hoe het ermee ging. Ze lag op zaal en verveelde zich verschrikkelijk. 's Ochtends deed ze oefeningen, 's middags keek ze tv en 's avonds at ze wortelen met appelmoes. Ze hoopte dat ze snel naar huis kon, want ze maakte zich zorgen om haar man. 'Weet je wat het is,' zei ze. 'Hij kan geen kant op zonder mij.'

Ik heb het maar zo gelaten.

Een gezellige dag

Het was zaterdagmiddag, de regen bleef maar komen en in het café aan de rand van het winkelcentrum liet een Brabantse familie – een handenwrijvende opa, een blozende oma en een moeder met wallen – zich zuchtend op de leren stoelen zakken. ‘Hèhè,’ zei oma terwijl ze een handvol plastic tassen naast zich neerzette. ‘Ik zit.’ Moeders gebaarde ondertussen naar haar twee zoons die in de hal naar de speelautomaat stonden te loeren. ‘Komen jullie ook?’

Ze kwamen niet. Lichtjes en knopjes hebben een betoverende aantrekkingskracht op jongetjes, meer dan moeders met boodschappen.

‘Goed, dan eten we wel zonder jullie.’

Dat hielp, daar kwamen ze al, zij het met tegenzin. Het kleinste jongetje, een kereltje in de dram-en-dreïnleeftijd, droeg een bril en een zwart-rood voetbalshirt, zijn broer, een vroege puber, droeg vooral zichzelf. Het beviel slecht, zo te zien. Nog voor hij zat trok hij zijn iPhone uit zijn broekzak, het metalige licht scheen op zijn door hormonen geteisterde wangen. ‘Kijke,’ zei het kleine jongetje terwijl hij zich naar voren boog, want wat voor speelautomaten geldt, geldt ook voor telefoons. Maar zodra hij zijn hand uitstak greep zijn broer die vast en gaf hij er een venijnig zwiepertje aan, net uit het zicht van zijn moeder. Het jongetje keek geschrokken naar zijn vingers, twijfelde even of hij moest gaan schoppen of huilen en koos voor het laatste, waarna moeder korzelig opkeek. ‘Wat is er?’

‘Hij kneep me!’ jengelde het jongetje terwijl hij zijn hand naar voren stak. ‘Niks aan de hand,’ zei opa terwijl hij een aai over zijn bol gaf. ‘Wil je een tosti?’ Het jongetje knikte.

Rust in de tent.

Voor even dan.

Want kort nadat de serveerster een bonte verzameling frituur,

gebakken eieren, vierkant wit brood en de gebruikelijke cafégar-
niatuur op tafel had gezet, klonk er een hartgrondig ‘gádver!’ door de
zaak. Vol walging keek de grote broer naar zijn kroket.

Moeder: ‘Wat nou weer?’

De grote broer: ‘Hij heeft eraan gelikt!’

Boos keek hij naar het kleine kereltje, dat deed of zijn neus
bloedde.

Nu deed oma een duit in het zakje. ‘Och, wat maakt dat nou uit,
het is je broertje. Of moet ik ’m opeten?’

‘Nee’, zei moeder azijnig. ‘Hij eet ’m gewoon zelf op.’

‘Echt niet, dat vind ik goor.’

‘Dan laat je ’m staan. Maar dan straks niet zeuren dat je honger
hebt.’

Het bleef even stil, op het gebrom van het koffiezetapparaat en
de radio na, waar net ‘Hotel California’ werd ingezet. ‘Nou, dat was
een leuke dag hè, jongens?’ probeerde oma terwijl ze naar het kleine
ventje keek, die juist met een korst brood in zijn chocomel zat te
roeren.

‘Niet met eten spelen,’ zei moeder terwijl ze zijn vingers uit de
chocolademelk trok.

‘Maar er zitten velletjes in...’

‘Hee jongens, kennen jullie buurman Jos nog?’ Opa weer. ‘Die heeft
een hele grote *Kuifje*-verzameling. Zullen we daar de volgende keer
naartoe gaan?’ De puber rolde met zijn ogen. *Kuífje*.

De serveerster kwam langs. ‘Smaakt het allemaal?’

Opa en oma, in koor: ‘Heerlijk.’

Moeder: ‘Mogen we betalen? We moeten nog een heel end rijden.’
Het jongetje: ‘Mag ik voorin? Je had het beloofd.’

Moeder: ‘Ik heb niks beloofd.’

Opa: ‘Ach, laat die jongen voorin zitten.’

Moeder: ‘Pa, mag ik dat zelf even bepalen?’

De jassen werden gepakt, opa hield zijn mond, de puber keek
nog altijd op zijn telefoon. ‘Nou, ik vond het een gezellige dag,’ zei
oma nog maar een keer terwijl ze naar buiten liepen.

Zijn oude schipperstrui

En weer was 14 mei gepasseerd.

Geruisloos, achteloos bijna, alsof zich zes jaar geleden niet een verschrikkelijke ramp had voltrokken. Het was een stille ramp geweest, dat wel, eentje die slechts bestond in de hoofden en harten van vrienden en familie en een toevallige passant. Het enige wat erop wees, was mijn wankel gemoed en een bericht uit Nieuw-Zeeland van een moeder die de moed erin probeerde te houden. 'De tuin staat in bloei,' schreef ze in beschaafd jarenvijftig-Engels, 'de rozen zijn prachtig en gister heb ik een heel stuk gewandeld.' Verder was ik vaak in haar gedachten en was ze van de ladder gevallen tijdens het ramen lappen, *silly me*. Pas daarna kwam het echte nieuws, de doffe annonce dat haar huwelijk was gestrand. '*I drifted away I guess.*'

Een bekend verschijnsel, partners die elkaar verliezen nadat ze hun kind zijn verloren. Omdat het ziek was geworden, om het leven gekomen, überhaupt nooit het licht had gezien. Of, zoals in dit geval, omdat het kind een kind was geweest met te veel gevoel in het hart en te weinig serotonine in het hoofd om het te dragen.

Dat kind was ooit mijn man.

We ontmoetten elkaar in de Amsterdamse club waar we beiden werkten, een komedieclub nota bene. Hij in de keuken, ik in de bediening. Hij beginnend archeoloog, ik journalist. En het belangrijkste: hij depressief en ik ook, wat een onmiddellijk verbond opleverde. Goed, zijn zwarte gat was permanent en dat van mij incidenteel (een defect in de neurologische bedrading versus de dood van een vader) maar wat gaf het, *misery loves company*. En dus werd de wereld aanvankelijk een stuk aangenamer. Hij leerde mij David Bowie kennen, en Cash en Kerouac. Ik leerde hem het land van zijn Hollandse vader kennen, zijn nieuwe thuisland, zijn hoop in bange dagen. We lachten, huilden, praatten, fietsten, kletsten, sliepen,

vreeën en vraten en deden al die andere dingen die normale stellen doen, met één groot verschil, en dat was dat akelige zwarte beest dat voortdurend op de loer lag, grommend, wachtend, plottend op een grandioze comeback.

En die kwam er.

Depressies zijn allesontwrichtend, een eindeloos op en af van emoties, net zolang tot je knettergek bent en je het beest óf in de bek kijkt, of het beest jou te grazen neemt. Ik herinner me slopende sessies, nachtelijk ontij en bibberige ochtenden. Ik herinner me onvoorspelbare buien, wanhopige daden, met spoed naar de dokter. En ik herinner me vooral de onafwendbare conclusie toen de therapieën niet werkten en de pillen niets deden, een conclusie die maar één kant op wees. Het eind van onze relatie was een kwestie van lijfsbehoud geweest, niets meer en niets minder. Precies dat probeerde ik me koortsachtig te herinneren toen zes jaar geleden alsnog het telefoontje kwam, later dan verwacht en tegelijkertijd veel te vroeg. Ik was afwisselend verslagen, verdrietig en vol van berouw, misselijk zelfs. Maar nooit boos. Omdat het recht op zelfbeschikking nu eenmaal het hoogste recht is.

En nu was 14 mei dus weer voorbij. Voor mij, met een doos brieven op tafel en zijn oude schipperstrui in mijn schoot. Maar vooral voor zijn moeder, een vrouw die rozen kweekt, van trapjes valt en op haar oude dag nog gaat scheiden, een moeder die mij vraagt *her sweet boy* asjeblijft te blijven herinneren, nu en voor altijd.

Al is het het laatste wat ik doe.

Een slaapprobleem

En daar was 'ie weer, het zwarte gat.

Het gat tussen drie en zes 's nachts, tussen vandaag en morgen, het gat dat het verschil maakt tussen gek en gezond, de reden dat de meeste mensen het slapend dichtend, rustig ronkend en voor een paar uur bevrijd van moeten & doen, zodat ze de dag die erop volgt met enig optimisme tegemoet kunnen treden.

Om jaloers van te worden.

Hoe het komt komt het, en het scheelt ook wel de ene of de andere nacht, maar echt slapen, urenlang en achter elkaar door, is iets wat ik alleen maar ken van vroeger, toen ik nog de slaap der rechtvaardigen sloop, lang geleden dus. Nu haal ik vier, vijf, hooguit zes uur per nacht en ben ik blij als ze enigszins aan elkaar geplakt zitten, want inslapen is lastig, maar doorslapen nog veel lastiger.

En daar lig je dan, doodmoe en klaarwakker.

Je kijkt op je telefoon. Drie uur, godsamme.

Je legt 'm weer weg, want je hebt in *Quest* gelezen dat blauw licht je brein wakker houdt.

Je denkt aan je moeder, die überhaupt niet begrijpt dat je telefoon naast je bed ligt.

Je denkt aan het antwoord, dat je anders geen wekker hebt, wat onzin is, net zoals het onzin is om 's nachts je mail te checken.

Je luistert naar het slapende lijf naast je. Adem in, adem uit, condens op het raam, Neil Young in je hoofd. Hoe kunnen nummers die je tijden niet hebt gehoord zomaar in je hoofd zitten?

Je plast, neemt een slok water.

Zit een tijdje in de huiskamer.

Je aait de poes, die slaapt ook, die slaapt altijd. Je kijkt naar buiten. Alleen bij de buurman brandt licht. Hij is weduwnaar.

Vier uur, je gaat weer naar bed.

Het lijf snurkt nu.

Het geluid dringt dwars door je oordoppen.

Binnensmonds mopperen nu, je draait je om, trekt harder dan strikt noodzakelijk aan de dekens.

Naast je wordt iemand wakker die zegt dat je moet ontspannen, dat je bij je tenen moet beginnen en langzaam omhoog moet werken, wedden dat je al vertrokken bent wanneer je bij je hoofd aankomt?

Na een kwartier heeft hij de weddenschap verloren.

‘Slaap je niet dan rust je toch,’ is het eindbod, en terwijl de ander alweer is vertrokken lig jij eindeloos voor je uit te koekeloeren, voel je hoe alles begint te jeuken, hoe je honger krijgt, hoe je kussen heet wordt en je voeten koud, en je weet dat je helemaal niet uitrust, want je ziet het vijf uur worden, vijf uur en half zes en zes uur en half zeven, en je prikt in de zij van de snurker en je zucht en je steunt en je miest en maust want morgen moet er weer zoveel en morgen is straks, en ja hoor, daar hoor je de eerste vogel al, en nee, met zo’n houding lukt slapen helemaal niet meer, dat weet jij ook wel, maar jij weet ook dat al die andere dingen óók niet helpen, lezen niet, muziek luisteren niet, een borrel niet, een kruik niet, niks niet, behalve zo’n klein, fijn Zopliconnetje, een chemisch zetje in de goede richting, maar daar hoor je je moeder weer, dat dát de achterdeur uit is. En dan val je eindelijk weg, om even later wakker te worden met de mededeling dat je wel degelijk slaapt, want je snurkte.

‘Old man take a look at my life,’ zingt Neil Young nog steeds.

Een oude BMW

Na een zenuwenrit van bijna tweeënhalf uur van ons huis in Betondorp naar de Schoonmoeder in Velp waarbij we met werkelijk elke vorm van transport om de oren waren geslagen – taxi, tram, trein én trolleybus – en het dus voortdurend de vraag was wie er eerder zou gaan huilen, ik, de Man of de Dochter, waren we er wel uit: na al die jaren autoeloos te hebben geleefd moesten we er nu toch maar eens aan geloven.

Maar waar te beginnen?

Het internet biedt eindeloze mogelijkheden voor mensen met geduld en verstand van zaken, dus daar hadden we niks aan. Een nieuwe auto zou het ook niet worden, want iedereen weet dat die na het eerste ritje al duizend euro minder waard is. Een geweldig toeval dus, toen bleek dat vrienden hun oude BMW wegdeden, een diesel uit 2005. Minpuntje: er stond reeds 240.000 kilometer op de teller. Maar hij mankeerde niets, al jaren niet, en bovendien zouden we 'm voor een matsprijsje mogen hebben.

We sliepen er een nachtje over. En nog één. En toen we er toen nog niet uit waren ('Ja maar, die kilometerstand', 'Ja maar, het is een BMW') zat er maar één ding op: Cees bellen. Cees is de man die mij zeventien jaar geleden aan een rijbewijs hielp, een Zaankanter in een trui met schouderstukken, een Rayban op de neus en een sigaret in de mondhoek. Een echte vent, kortom, die evenveel weet van auto's als van Rutte, Teeven 'en al die andere rovers'.

Ook nu zat hij niet om een oordeel verlegen.

'Heel slecht idee,' zei hij nog voor ik uitgesproken was. 'Geloof mij nou: over tien kilometer kan je de remschijven vervangen, na nog eens tien kilometer is je koppakking kapot en een maand later zit je met je kont op de A10, want al die stoelen roesten door.'

Ik hoorde hoe hij aan de andere kant van de lijn rook uitblies.

‘Wees nou verstandig, ga naar een officiële dealer. Dan rij je voor tien, elf roodjes een keurig autootje in de garantie. Of kan die kerel van jou een beetje klussen?’

Ik: ‘Hij heeft niet eens zijn rijbewijs.’

En dus ontmoette ik Cees de volgende ochtend bij de lokale autobooier voor een testrit. En terwijl de weilanden en knotwilgen voorbijgleden en ik weer reed alsof ik examen deed (‘Binnen, buiten, naast je’) vertelde Cees hoe het met hem ging. Hij werkte zich nog altijd een slag in de rondte en had onverklaarbare buikpijn. ‘Als ik terugkijk op mijn leven denk ik wel eens: ik ben veel te netjes geweest. Ik heb altijd heel goed voor iedereen gezorgd. En nog. Zo zit ik in elkaar. Maar anderen gooien je zo voor de bus. Is gewoon zo. Ze zullen je nooit tegemoetkomen, het gaat om het laatste beetje. Zet ’m eens in z’n twee.’

Ik schakelde.

‘De wereld is zo verhard,’ vervolgde hij. ‘Vroeger gaf ik nog wel eens een lesje voor niks. Als zo’n kind dat niet kon betalen zei ik nou meid, we gaan evengoed rijden want je moet dat kutrijbewijs hebben, ik betaal het wel. Heb ik zoveel keer gedaan, zoveel keer. Maar wat krijg je ervoor terug? Niks. Nou, keurig autootje toch?’

Het was een keurig autootje. En na de testrit gaf Cees een klap op de schouder van de dealer en lulde hij er nog duizend euro af ook. Maar ja. Er bleven nog genoeg duizendjes over. En ’s avonds, toen de opwindings was geluwd en we nog één keer het rekensommetje maakten, kozen we toch maar eieren voor ons geld.

En dus staat er nu alsnog een oude BMW voor de deur, en hoop ik maar dat ik straks niet met mijn kont op de A10 zit – al gun ik Cees natuurlijk wel een goed verhaal.

De val

Oom Paul lag in het ziekenhuis.

Mijn lievelingsoom, de professor, de drummer, de dienstweigeraar, vader van een zoon die later F-16 zou gaan vliegen, zal je altijd zien.

Een lelijke smak had hem een gebroken rib, een butts op z'n kop en een klaplong bezorgd. 'Ik ben van mijn fiets gevallen,' zei hij toen ik naast zijn ziekenhuisbed zat. 'Een paar weken geleden al. Soms loopt de stoep over in de straat, maar op sommige stukken is 'ie zo'n stukkie hoger.' Hij deed het voor met zijn hand. 'Ik ben er te evenwijdig op gereden, en toen was het: bóink.' Zijn gezicht vertrok, een seconde later sliep hij alweer.

'Hij is helemaal niet van zijn fiets gevallen,' zei de goede vriendin die aan de andere kant van zijn bed zat. 'Er lag bloed in de woonkamer. Waarschijnlijk is hij gestruikeld en met zijn hoofd tegen de tafel geklapt. Ze zullen hem hier wel een tijdje houden. Dat hoop ik tenminste.'

Dat was inderdaad te hopen. Broos en gegroefd lag hij daar te liggen, rode vlekken in het gezicht. Wat leek hij ineens op opa, schoot het door me heen. Dezelfde smalle lippen, dezelfde brede neus, een fusie van Indisch bloed en Hollandse genen. De oudste en laatste getuige, de enige die nog kon vertellen hoe de dingen écht waren gegaan. Ik keek naar zijn gebutste borst en vroeg me af of ik te laat was met vragen.

Onnodig: drie dagen later belde hij me op vanaf zijn huistelefoon.

'Hè? Ben je al thuis?' vroeg ik naar de bekende weg. 'Mocht je weg dan?'

'Nee,' zei hij. 'Maar ze kunnen me ook niet houden.'

En dus had hij de papieren getekend en was hij gegaan, die ijzeren hein. Terug naar huis, terug naar zijn domein vol krantenknip-

sels, jazzplaten, jeneverflessen, landkaarten, fossielen, mineralen, foto's, dia's, lampionplanten in vazen en stapels boeken, over de wereld in het algemeen en het heelal in het bijzonder. 'Zal ik jou nou eens wat geinigs vertellen?' zei hij monter. 'Als je een touwtje om de aarde spant hè, precies in het midden, gelijk de evenaar, dan heb je 40.000 kilometer draad nodig. Even ruw gezegd, hè. Stel, je knoopt daar één meter touw aan vast. Hoeveel centimeter komt dat touw dan van het oppervlak van de aarde af te staan?'

15,7 centimeter, wist ik inmiddels.

Oom Paul: '15,7 centimeter! En doe je dat touw om de zon, dan óók. En om een tennisbal ook. Zelfs om een punt. Geinig hè?'

Na een verhaal over straal en pi en de nulmeridiaan zei ik dat hij nu wel beter voor zichzelf moest gaan zorgen. 'Volgens de artsen ben je ondervoed, Paul.'

'Welnee meissie,' zei hij. 'Ik heb net nog spaghetti gegeten.'

'Dat is geen spaghetti,' klonk een stem op de achtergrond waarin ik mijn neef herkende. 'Dat zijn noodles, en daar zit geen vitamine in. Vanavond eet je andijvie met spek, hoef je alleen maar op te warmen.'

Ik hoorde een klik, rook werd naar binnen gezogen en weer uitgeblazen.

Oom Paul: 'Hoe is het met die kleine?'

'Goed,' zei ik. 'Je hebt haar toch gezien? In het ziekenhuis?'

Hij zweeg.

'Het gaat goed,' zei ik. 'Ze is lief en zoet en ze groeit als kool, want ze drinkt net zoveel als jij.' We lachten. Na een analyse over de snelheid van het leven kwam het gesprek nog even kort op David Bowie, die de dag ervoor was overleden. Ik vroeg hem of hij van zijn muziek hield. Oom Paul dacht na. 'Dat niet zozeer. Maar hij heeft tot het laatst geleefd zoals hij het wilde.'

De uitvaart

Ome Jan was dood.

Ome Jan, Jantje, Jan Felix Kraamwinkel, eigenaar van buurtcafé De Avonden en een van de grootste kroegbazen van Amsterdam, in ieder geval in omvang. Ineens was het met hem gedaan, een hartstilstand, daar ging 135 kilo horecavlees tegen de grond, de brandweer moest eraan te pas komen.

De dood deed pijn, maar 75 jaar – daar mocht je niet al te rouwig om wezen, vonden zowel de familie als de vaste jongens van De Avonden. ‘Er is hem een lijdensweg bespaard gebleven,’ sprak de schoondochter. Een stamgast: ‘Jan was geen man om in een verzorgingstehuis te stoppen.’

Dat was zo.

Ome Jan was een ras-Amsterdammer die de wereld vanaf zijn vaste plek aan de bar gadesloeg en nooit te beroerd was om je gelijk bij binnenkomst te beledigen. Zo werd de Man er regelmatig uitgescholden omdat hij voor Vitesse was, en kreeg ik zelf vaak de vraag of ik nog geneukt had. Als Ome Jan naar een verzorgingstehuis was gegaan had ik het dienstdoend personeel een prettige wedstrijd gewenst.

Maar zover was het dus niet gekomen.

In plaats daarvan verzamelde half Amsterdam zich op een vrijdagmiddag in het café om vanuit daar te voet naar begraafplaats De Nieuwe Ooster te gaan, een afstand die Ome Jan zelf nooit gelopen zou hebben.

Het was een mooi gezicht, dat wel.

Iedereen was in het zwart.

Sommigen dronken bier uit blik.

Krijtwitte gezichten in onbarmhartig daglicht.

In colonne liepen ze achter de glimmende Lincoln aan, gewoon

over de openbare weg, de kleur van het stoplicht en de steeds maar langer wordende rij auto's erachter negerend. Niemand die toeterde, niemand die er wat van durfde te zeggen. Tijdens de plechtigheid zong Frank Sinatra 'My Way', bij het naar buiten gaan gaven mensen klopjes op de kist, en eenmaal terug in het café, bij de Amsterdamse koffietafel waar geen koffie aan te pas kwam, kwamen de verhalen.

Coen, een achterneef, vertelde over de tijd dat hij gerepareerde kleuren-tv's verkocht en niemand die wilde hebben. 'Toen zei Ome Jan: "Je moet gewoon zeggen dat ze gestolen zijn, en honderd gulden meer vragen." Toen vlógen ze ineens weg.'

Stamgast Kenneth: 'Wij kaartten elke dag met Ome Jan. Hartenjagen.'

Stamgast Hans: 'Hij kon niet tegen zijn verlies.'

Kenneth: 'Als 'ie verloor noemde hij mij altijd katoenplukker.'

Hans: 'Dat is dan weer die humor.'

Kenneth: 'Ik pakte hem terug door een kaart dicht bij de rand van de tafel te leggen, want daar kon hij niet bij met die dikke buik van hem. Zat 'ie te graaien met die armpjes. Schitterend gezicht.' Dat diezelfde buik zijn dood zou worden was een schok, maar kwam toch ook weer niet geheel onverwacht. Kenneth: 'Tijdens een spelletje vrat hij zo een bord levertjes leeg. Met jus en uien.'

Hans: 'En zeven chocomel met slagroom.'

Kenneth: 'En daarna ging hij avondeten. Die man heb zich gewoon doodgevroten.'

Hans: 'Ja, maar moet je op je 75ste dan nog eens de tering naar de nering zetten? Nee toch zeker?'

Volgens vriendin Corrie kwam de dood door een gebroken hart. 'Hij miste Tante Greet. Die deed alles voor hem: zijn eten, zijn kleding, alles. Dan maakte ze bijvoorbeeld ouderwetse bruinebonensoep, met krabbetjes en groente. Was 'ie helemaal gelukkig. Maar toen zij doodging nam Nico het over, en dat deugde natuurlijk niet.'

Nico, de kok: 'Hij noemde mijn soep poedersoep, omdat mijn bouillon uit een zakje kwam. Dat was Ome Jan.'

Corrie, geroerd: 'Die kon alles zeggen.'

Het was gek, maar ze misten zijn beledigingen nu al.